

Remissyttrande

Handläggare

Robert Almstrand
Miljöprövningsenheten
robert.almstrand@havochvatten.se

Datum 2024-05-29

Dnr 2024-000838

Regeringen
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över remiss av delbetänkande SOU 2023:74, Förenklade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk (LI2023/03857)

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten anser att utredningen har gjort en relevant översyn av hur regler för vattenbruk kan förenklas för att främja en mer konkurrenskraftig och miljömässigt hållbar näring. Med anledning av utredningens förslag om ändrade bestämmelser lämnar Havs- och vattenmyndigheten följande synpunkter. Remissyttrandet är avgränsat till de för myndigheten mest relevanta förslagen.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker följande förslag (referens till respektive avsnitt i delbetänkandet anges i parentes):

- Att odlingstillstånd avskaffas och istället provas enligt miljöbalkens bestämmelser (10.5).
- Att Havs- och vattenmyndigheten ska utföra de uppgifter som ankommer på en behörig myndighet eller en medlemsstat enligt rådets förordning (EG) nr 708/2007 (10.5)
- Att vattenbruk definieras enligt utredningens bedömning (10.7.2).
- Att all vattenbruksverksamhet kan anses utgöra miljöfarlig verksamhet (10.7.3).
- Att alla vattenbruk som bedrivs i anläggningar i vattenområden ska vara undantagna från kravet på tillstånd för vattenverksamhet (10.7.4).
- Att vattenbruk där mer än 40 ton foder förbrukas per kalenderår, inte ska antas medföra betydande miljöpåverkan (10.7.7).
- Att Havs- och vattenmyndigheten genom föreslagen förordning om vattenbruk bemyndigas att meddela föreskrifter om försiktighetsmått för uppfödning eller odling samt föreskrifter om vilka organismer som får födas upp i vilka vattenområden (10.7.8).
- Att det tillskapas en kontaktpunkt för vägledning och information samt utbildning (11.3.2)
- Att vägledning ska tas fram (11.3.3)
- Att utbildningsinsatser bör göras (11.3.4) 11.5.2
- Att ett samarbetsuppdrag ska ges till aktuella tillsyns- och kontrollmyndigheter (11.5.2)

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker följande förslag:

- Att Havs- och vattenmyndigheten bör få i uppdrag att utreda vissa gränser för tillstånds- och anmälningsplikt i 3 kap. miljöprövningsförordningen.

Havs- och vattenmyndigheten anser att utredningens förslag om minst anmälningsplikt för vattenbruk (10.7.5) bör omfatta samtliga vattenbruksverksamheter. Därutöver bör fodergränserna avse allt vattenbruk, inte enbart fiskodling.

Havs- och vattenmyndigheten anser att det bör övervägas ytterligare bestämmelser om att länsstyrelsen alltid ska yttra sig till den kommunala tillsynsmyndigheten i anmälningsärenden enligt miljöbalken om vattenbruk.

Havs- och vattenmyndigheten anser att tillståndsprövningen avseende introduktion och flyttning av främmande arter och lokalt frånvarande arter bör ankomma på en central statlig myndighet men bör också, i likhet med tillsyn och kontroll, kunna delegeras till länsstyrelsen.

Havs- och vattenmyndigheten instämmer inte i utredningens analys om kostnader som följer av föreslagna ändringar. Myndigheten bedömer att kostnader för det som föreslås, i den del som avser Havs- och vattenmyndigheten, är betydligt högre än vad utredningen har beräknat.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten disponerar yttrandet i det följande utifrån de huvudsakliga förslag som följer av utredningen.

Generella synpunkter

Kartläggning och analys

Havs- och vattenmyndigheten delar i huvudsak utredningens uppfattning och vad som redovisats om nu gällande lagstiftning. Havs- och vattenmyndigheten vill i sammanhanget särskilt lyfta fram vad utredningen har anfört om att samma uppgifter i viss utsträckning behöver lämnas i flera olika processer för att få inleda en vattenbruksverksamhet och att bestämmelserna överlappar varandra i fler väsentliga avseenden. I huvudsak bedömer Havs- och vattenmyndigheten att den påverkan på vattenmiljö och vattenlevande arter som vattenbruken ger upphov till är kopplade till näringsämnesbelastning och andra förekommande utsläpp, risker för smitta mellan djur och genetisk påverkan på naturligt levande arter.

I generell mening är vattenbruksnäringen en viktig del av den svenska livsmedelsförsörjningskedjan. Näringen är i ständig utveckling avseende såväl odlade arter som teknik som används. Det är under senare år främst ett skifte från odling i öppna kassar till slutna system (RAS) som kan uppmärksammas vad gäller fiskodlingar. Utveckling inom alg- och sjöpungsodlingar är också ett betydelsefullt steg framåt som markerar branschens växande betydelse. Havs- och vattenmyndigheten anser att teknikutvecklingen är en nyckelfaktor för att göra näringen hållbar i relation till de vattenmiljöer som påverkas av verksamheterna.

Odlingstillstånden avskaffas

De bestämmelser som reglerar krav på odlingstillstånd enligt 2 kap. 16 § i förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen ska enligt utredningens förslag tas bort och ersättas av bestämmelser om att dessa anläggningar istället ska anmälas enligt bestämmelserna i miljöbalken. Enligt utredningen omfattar inte odlingstillståndsprövningen någon del som inte kan beaktas inom ramen för den prövning som ska göras mot de allmänna hänsynsreglerna med mera enligt 2 kap. miljöbalken.

Havs- och vattenmyndigheten anser att den prövning som nu sker enligt såväl miljöbalken som fiskelagens bestämmelser (odlingstillstånd) innebär en dubbelreglering och att miljöbalksprövningen överlappar vad som prövas i odlingstillstånden. Miljöbalkens övergripande syfte är exempelvis att säkerställa den biologiska mångfalden, som kan påverkas negativt om de odlade arterna sprider smitta eller rymmer och tillåts konkurrera med andra naturligt förekommande arter av fisk. Lokaliseringsbedömningen är en väl inarbetad prövningsgrund enligt miljöbalkens bestämmelser liksom försiktighetsprincipen och krav på skyddsåtgärder och bästa möjliga teknik som hanterar och reglerar dessa risker. Motsvarande kan dock sägas om odlingstillstånden som bland annat syftar till att reglera när ett vattenområde som exempelvis hyser stammar av nationellt intresse kan nyttjas för fiskodling. Havs- och vattenmyndigheten instämmer i utredningens slutsatser att den förprövning som kan ske enligt miljöbalken i stort kan ersätta odlingstillståndsprövningen. Myndigheten vill dock uppmärksamma att kraven i rådets förordning (EG) 708/2007 om användning av främmande arter och lokalt frånvarande arter i vattenbruk kvarstår. De verksamhetsutövare som avser att introducera en främmande art eller flytta en lokalt frånvarande art ska ansöka om tillstånd hos den behöriga myndigheten i den mottagande medlemsstaten. Havs- och vattenmyndigheten utvecklar resonemangen kring detta nedan.

Den lösning som utredningen föreslår innebär flera lagstiftningsåtgärder. Huvudsakligen ska alla vattenbruk anmälas till kommunen som en miljöfarlig verksamhet. Därtill ska samtliga vattenbruk undantas från tillståndsplikt för vattenverksamhet i 11 kap. miljöbalken. Havs- och vattenmyndigheten anser att en sådan lösning i sig torde innebära en betydande lättnad och förenkling för den som vill starta och driva ett vattenbruk.

Att omlägga den huvudsakliga förprövningen till anmälnings- eller tillståndsförfarandet för miljöfarlig verksamhet är, enligt Havs- och vattenmyndighetens uppfattning, ändamålsenligt. Myndigheten anser därtill att relevanta aspekter av miljöpåverkan i huvudsak kan beaktas inom ramen för ett sådant förfarande och instämmer således med utredningens slutsatser i dessa delar.

Allt vattenbruk ska betraktas som miljöfarlig verksamhet

Att avskaffa odlingstillstånden förutsätter också att allt vattenbruk faller under definitionen av miljöfarlig verksamhet. Havs- och vattenmyndigheten anser att allt vattenbruk där foder tillförs kan betraktas som miljöfarlig verksamhet. Även odling av filtrerande organismer, som bedrivs utan tillförsel av foder kan orsaka negativ miljöpåverkan genom utsläpp av fekalier och skuggning av botten. Odling av makroalger medför inte i sig tillförsel eller utsläpp av näringsämnen men liksom övrigt vattenbruk som utgår från ytan (till exempel kassodling av fisk, musslor på rep, linor eller nät) medför odlingen skuggning av botten vilket kan medföra sådan påverkan som beskrivs i 9 kap 1 § miljöbalken. En olämplig placering kan därmed inverka negativt på till exempel

ålgrensängar eller andra områden med skyddsvärda naturmiljöer. Utöver detta tillkommer en möjlig risk för påverkan på till exempel marina däggdjur från den utrustning som används för olika slags vattenbruk i vattenområden om utrustningen inte är anpassad för att undvika sådan påverkan.

Det bör dock uppmärksammas att den provning av odlingstillstånd och vattenverksamhet som nu sker är koncentrerad till länsstyrelserna (i den del det avser anmälningspliktig vattenverksamhet). Tillståndspliktig vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolarna. Den bedömning av miljöfarlig verksamhet som ska ske enligt verksamhetsbeskrivningar i 3 kap. 2-3 §§ i miljöprovningförordningen kommer, enligt utredningens förslag, istället att göras av kommunen. Dessa uppgifter torde i de flesta fall att vara helt nya arbetsuppgifter för den kommunala tillsynsmyndigheten, om inte den kommunala tillsynsmyndigheten har haft delegerad tillsyn av vattenverksamhet. Det framstår som angeläget att kommunerna får det stöd och vägledning som behövs för att på ett effektivt sätt kunna bedöma samma påverkan som länsstyrelserna gör idag. Myndigheten delar den bedömning som framförs i det särskilda yttrandet till delbetänkandet, att utredningen bör överväga ett ska-krav när det gäller länsstyrelsernas möjlighet att yttra sig i anmälningsärenden till kommunerna. Havs- och vattenmyndigheten anser att detta, i de fall då det är relevant, skulle ge kommunerna ett bra underlag för beslut och bedömning.

I anslutning till den bedömning som utredningen har gjort om vattenbrukets karaktär av miljöfarlig verksamhet har föreslagits att fiskodlingar som förbrukar mer foder än 40 ton årligen inte ska antas innebära betydande miljöpåverkan. Havs- och vattenmyndigheten anser inte att detta i sig har någon avgörande inverkan på den miljöbedömning som ska ske eftersom länsstyrelsen i varje enskilt fall ändå kan komma till en sådan slutsats beroende på projektets karaktär. Det kan inte uteslutas att en anläggning som förbrukar 40 ton foder årligen i de allra flesta fall kan antas ha betydande miljöpåverkan i sådan mening som avses i miljöbedömningssammanhanget. Det är därför inte säkert att en sådan reglering som utredningen föreslår skulle innebära en generell lättnad för sökanden. Havs- och vattenmyndigheten anser dock inte att det finns några hinder mot utredningens förslag med innebörden att det sker en granskning från fall till fall.

Alla vattenbruk som bedrivs i anläggningar i vattenområden ska vara undantagna från kravet på tillstånd för vattenverksamhet

Havs- och vattenmyndigheten anser att utredningens förslag är ändamålsenligt givet att den huvudsakliga provningen av miljöpåverkan kan och kommer att ske i förfarandet för anmälan- och tillståndsprövning för miljöfarlig verksamhet.

Det som i huvudsak avses nu är att även algodlingar och sjöpungsodlingar kommer omfattas av det undantag från tillståndsplikt som idag gäller fiskodlingar. Havs- och vattenmyndigheten anser visserligen att det även i detta fall är fråga om att kommunen ska bedöma sådant som i de flesta fall berör länsstyrelsens ansvarsområde, det vill säga påverkan på vattenförhållanden och vattenanknutna livsmiljöer. Det har emellertid inte framkommit att detta har orsakat problem avseende fiskodlingar och det finns inget uppenbart sakligt skäl att göra skillnad på olika vattenbruk i detta avseende. Under förutsättningen att länsstyrelsen ska yttra sig till kommunen i anmälningsärenden kan även särskilda aspekter av påverkan på vattenförhållanden uppmärksammas.

Havs- och vattenmyndigheten vill uppmärksamma att uttag av vatten alltfjämt bör vara tillståndspliktigt, vilket också utredningen bedömer.

Havs- och vattenmyndigheten ska få i uppdrag att se över gränserna för när viss vattenbruksverksamhet ska vara tillstånds- och anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att det inte finns behov av att se över gränsen för anmälnings- och tillståndsplikt för fiskodling i ett regeringsuppdrag. Myndigheten anser att dagens nivåer är tydliga och rimliga men tillståndsplikten bör göras generell för allt vattenbruk med en foderförbrukning över 40 ton per år.

Eftersom det enligt utredningens bedömning saknas standardiserade, tillförlitliga belastningsmodeller för olika vattenbruksverksamheter så behöver andra bedömningsmått användas, till exempel årlig fodermängd, produktionsmängd, produktionsareal eller en kombination av alla tre. Därutöver skulle olika gränser för tillståndsplikt kunna tillämpas för olika uppfödningssystem, baserat på metodens och de odlade organismernas inneboende egenskaper. I samtliga fall blir resultatet en kompromiss mellan hur enkelt regelverket skulle vara att tillämpa vid etablering av en verksamhet och hur specifikt eller "rättvist" det skulle vara avseende olika verksamheters belastning på miljön. I slutänden kommer dock miljöpåverkan att till stora delar bero på var någonstans verksamheten lokaliseras.

Havs- och vattenmyndigheten anser att ett regelverk som är enkelt och tydligt för verksamhetsutövare men som samtidigt tar hänsyn till miljöpåverkan i det enskilda fallet är att föredra. En generell anmälningsplikt för allt vattenbruk samt tillståndsplikt för vattenbruk som använder mer än 40 ton foder per år skulle innebära sådan enkelhet och tydlighet i tillämpningen. Utredningens förslag att betydande miljöpåverkan inte ska antas utan bedömas i det enskilda fallet, skulle ta nämnda hänsyn till miljöpåverkan i det enskilda fallet och eventuellt innebära viss lättnad för mindre men tillståndspliktiga verksamheter. Systemet skulle därmed vara enkelt att förstå och tillämpa samt i viss mån bli mer specifikt eller "rättvist" än idag.

Kontaktpunkt för vägledning och information samt utbildning

Det framgår av utredningen att Jordbruksverket, även fortsättningsvis ska verka för att främja vattenbruket. Detta sker redan nu genom en insats på webbportalen för svenska vattenbruksföretagare, Svenskt vattenbruk. På webbplatsen samlas information som vattenbruksföretagare kan behöva för att driva sin verksamhet. Även vissa länsstyrelser har relevant information om förfaranden och förutsättningar för att såväl starta som att driva vattenbruk.

Havs- och vattenmyndighetens roll ter sig något annorlunda såtillvida att myndigheten har det nationella ansvaret för att ge tillsynsvägledning för vattenbruk inom miljöbalkens område. Sådan vägledning riktar sig i första hand till andra myndigheter där länsstyrelserna är den primära målgruppen. I likhet med annan tillsynsvägledning får dock denna spridning även till verksamhetsutövare och konsulter som arbetar med att upprätta exempelvis tillståndsansökningar för att driva verksamhet.

Utöver tillsynsvägledning ska Havs- och vattenmyndigheten föra talan i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas. Denna uppgift innebär att myndigheten intar partsställning i ansökningsmål i mark- och miljödomstolar eller ärenden som prövas av länsstyrelsernas

miljöprövningsdelegationer. I vissa fall hörs även myndigheten som remissinstans utan att vara part.

Utredningens förslag utgår nu från en systematik som i huvudsak bygger på att staten, genom Jordbruksverket, ska säkerställa att det genom en kontaktpunkt tillhandahålls generell vägledning och information om förfarandet för att starta vattenbruk. Havs- och vattenmyndigheten ska bistå Jordbruksverket i arbetet med kontaktpunkten genom att säkerställa att det på den egna webbplatsen finns vägledning och specifik information om tillstånd och anmälningar enligt 5 § 1 och 2. Havs- och vattenmyndigheten anser att ett sådant arbete skulle innebära ett relevant stöd för den som vill starta och driva ett vattenbruk. Den vägledning som skulle kunna arbetas fram skulle sannolikt också kunna innebära att förutsättningarna för en mer likartad bedömning av vad en ansökan bör innehålla skulle öka. Arbetet torde dock behöva vara av relativt omfattande karaktär för att få denna effekt. Enbart generella och övergripande upplysningar bedömer Havs- och vattenmyndigheten redan finns på Jordbruksverkets nu existerande webbplats.

Av miljöbalkens allmänna hänsynsregler framgår de generella förutsättningarna för att driva en miljöfarlig verksamhet. Av 2 kap. 2 § framgår exempelvis att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. En utlöpare från detta kunskapskrav är vidare vad som framgår av 2 kap. 3 § nämligen att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa principer signalerar den grundläggande principen att det är verksamhetsutövaren som har bevisbördan för att den egna verksamheten är i linje med miljöbalkens bestämmelser.

De nu föreslagna reglerna förflyttar i viss mån gränserna för verksamhetsutövarens och sökandens ansvar för den kunskap som krävs enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Det framstår dock inte som ett orimligt krav att staten ska bidra med viss upplysning och underlag för hur en ansökningsprocess ska gå till. Det finns visserligen ingen fördjupad information om vad "vägledning och specifik information om tillstånd och anmälningar enligt 5 § 1 och 2" innefattar men allt sammantaget anser Havs- och vattenmyndigheten att utredningens förslag kan godtas.

Så som nämnts för Havs- och vattenmyndigheten talan i mål och ärenden som avser ansökan om tillstånd till vattenbruk. Det kan i någon mening ifrågasättas, eller i varje fall övervägas, om detta uppdrag står i konflikt med ett uppdrag att tillhandahålla specifik vägledning till den som vill starta vattenbruksverksamhet om tillståndsförfarandet. Det kan här framhållas att förslag som ges i förordningen om vattenbruk mer liknar generell vägledning som inte är kopplad till enskilda ärenden. Havs- och vattenmyndigheten bedömer därför att uppdraget i utredningens förslag kan kombineras med myndighetens ställning som part i ärenden om tillståndsprövningar.

Miljöhänsyn i vattenbruket

Utredningen föreslår att Havs- och vattenmyndigheten ska bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka organismer som får födas upp eller odlas i vilka vattenområden och försiktighetsmått för uppfödning eller odling. Det ska också göras en ändring i 24 kap. 1 § miljöbalken i syfte att föreskrifterna ska kunna bryta igenom ett tillstånds rättskraft. Så som Havs- och vattenmyndigheten uppfattar utredningen är detta bemyndigande en konsekvens av att

odlingstillstånden ska avskaffas och att Jordbruksverkets föreskrifter om odlingstillstånd kommer att upphöra. Utredningen gör också jämförelser mellan vattenbruk och jordbruk och de bestämmelser som gäller för miljöhänsyn i jordbruket.

De föreskrifter som kan komma i fråga för vattenbruket kommer sannolikt att i större utsträckning överlappa vad som ska regleras i tillståndsprövningen eller anmälningsförfarandet enligt miljöbalken. De föreskrifter som Jordbruksverket hittills har haft om odlingstillstånd har bland annat fokuserat på bestämmelser om vilka arter eller stammar som får födas upp i vilka vatten och försiktighetsmått vid uppfödningen. Detta har dock skett i ljuset av den reglering som vilar på fiskelagen. Det framstår dock som att föreskrifter enligt den föreslagna förordningen om vattenbruket ska fokusera på de nya förutsättningarna där vattenbruket istället regleras genom miljöbalken.

I tillståndsprövningen enligt miljöbalken ingår såväl en prövning av verksamhetens lokalisering som en bedömning av vilka skyddsåtgärder som ska vidtas. Det bemyndigande som den föreslagna förordningen innefattar är långtgående och avser att reglera vilka organismer som får födas upp eller odlas i vilka vattenområden samt försiktighetsmått för uppfödning eller odling. Havs- och vattenmyndigheten anser att det på ett direkt sätt står i relation till den lokaliseringsbedömningen som ska göras i ett tillstånds- eller anmälningsförfarande. Myndigheten bedömer att sådana föreskrifter i viss mån skulle upprätthålla ett system med dubbelreglering och det kan övervägas om de är nödvändiga givet vad som redan gäller enligt miljöbalkens bestämmelser.

Bemyndigandet avser, såsom nämnts ovan, föreskrifträtt om såväl försiktighetsmått som krav på viss lokalisering. Såsom förordningen får tolkas kan föreskrifterna utgå från artspecifika anvisningar för enskilda vattenområden. Exempelvis skulle föreskrifterna kunna avse att regnbåge endast får odlas i vissa bestämda vattenförekomster med påföljd att alla övriga vattenområden inte skulle vara tillåtna. Havs- och vattenmyndigheten anser att arbetet med att meddela sådana föreskrifter skulle vara förenat med en mycket stor utredningsbörda och att föreskrifterna därför med sannolikhet inte skulle kunna vara så omfattande. Jämförelsevis är det med gällande bestämmelser enligt miljöbalken verksamhetsutövaren som ansvarar för att ta fram underlag för en enskild verksamhet i en specifik vattenförekomst eller vattenområde. Underlaget kan då anpassas efter rådande förhållanden vid varje givet tillfälle.

Havs- och vattenmyndigheten delar dock utredningens uppfattning att det även i fortsättningen finns behov av föreskrifter avseende miljöskyddsaspekter för vattenbruk. Om odlingstillstånd för vattenbruk tas bort inom fiskelagstiftningen bör de delar som idag rör förutsättningar för odlingstillstånd (2-7 §§ SJVFS 2021:13) istället kunna regleras i nya föreskrifterna för att säkerställa fullgott skydd för vilda arter och stammar samt omgivande vatten. Sådana föreskrifter bedöms också kunna utgöra ett relevant stöd i kommunernas och domstolarnas prövningar. Det får övervägas särskilt inom ramen för föreskriftsarbetet hur regleringen kan utformas på ett sätt som inte kommer i konflikt med den lokaliseringsprövning som ska ske enligt miljöbalkens bestämmelser.

I den del som avser försiktighetsmått är det delvis oklart vad som ska regleras vid sidan av den bedömning i varje enskilt fall som ska ske. Mycket av den reglering som sker i det enskilda fallet anknyter till anläggningen som sådan och den teknik som används på den specifika platsen. Havs- och vattenmyndigheten anser dock att vissa aspekter av vattenbruksverksamheten med

fördel skulle kunna regleras i generella termer. Exempelvis kan foderhantering, avfallshantering och rutiner för hantering av döda djur kunna lämpa sig för reglering i föreskrifter. Sådana föreskrifter förutsätter heller inga fördjupade inventeringar av områden eller arter. Havs- och vattenmyndigheten anser därför att utredningens förslag i denna del kan tillstyrkas.

Havs- och vattenmyndigheten ska utföra de uppgifter som ankommer på en behörig myndighet eller en medlemsstat enligt rådets förordning (EG) nr 708/2007

Utredningen har övervägt och föreslagit regleringar i relation till rådets förordning 708/2007 om användning av främmande arter och lokalt frånvarande arter i vattenbruk. Förordningen reglerar introduktion och flyttning av sådana arter och underarter. Enligt utredningen bör Havs- och vattenmyndigheten i fiskeförordningen pekats ut som behörig myndighet enligt rådets förordning och få i uppgift att utföra de uppgifter som ankommer på en medlemsstat.

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att rådets förordning (EG) 708/2007 skiljer mellan olika grupper av vattenlevande arter. De främmande arter som under en längre tid varit allmänt använda inom vattenbruk inom en medlemsstat, såsom regnbåge, röding, karp och gräskarp bör få en differentierad behandling som underlättar att de utvecklas utan ytterligare administrativa bördor. De medlemsstater som vill begränsa användningen av dessa arter bör dock tillåtas att göra detta. Havs- och vattenmyndigheten noterar att förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen omfattar sådana begränsningar idag och att myndigheten föreslås att få föreskriftsrätt att anvisa vart olika arter kan tillåtas att odlas. Myndighetens uppfattning är att innebörden av nuvarande bestämmelser inte kan försvagas om nödvändigt skydd för ekosystem och naturligt förekommande arter ska kunna upprätthållas. Dock behöver anvisningarna avseende både lagstiftning och vägledning förtydligas för att förenkla och undvika administrativ börda för berörda.

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att förordningen omfattar arter och underarter av vattenlevande organismer som förekommer utanför sitt kända naturliga utbredningsområde och det område som begränsas av dess naturliga spridningsförmåga. Skilda discipliner använder olika begrepp och definitioner för att dela upp variation inom arter. För fisk, kräfta och blötdjur undviks begreppet underart för att definiera grupper av individer som knyts till ett visst geografiskt ursprung och är genetiskt identifierbara. Istället används stam eller distinkt population för att klassificera fisk och andra akvatiska organismer. Som exempel kan nämnas underarten *Salmo trutta lacustris* (insjölevande öring) som numera sällan används som begrepp då den inte ger särskilt många ledtrådar om vad som avses, jämfört med t ex den distinkta populationen (stammen) "Gullspångsöring" vilken är betydligt bättre definierad, både geografiskt och genetiskt. Att strikt tillämpa begreppet underart vid tolkningar av förordningar och direktiv riskerar att leda till begreppsförvirring och, i värsta fall, beslut som bidrar till oönskade biologiska konsekvenser och minskad biodiversitet. Havs- och vattenmyndigheten bedömer därmed att underarter i det här fallet är att likställa med stammar av arter (jämför med nuvarande lydelse i 2 kap. 16 § tredje stycket i förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen).

Rådets förordning (EG) nr 708/2007 reglerar tillståndsplikt för introduktion och flyttning samt därtill kontroll och tillsyn av att reglerna efterlevs. Utredningens förslag innefattar överväganden om möjligheten att delegera kontroll och tillsyn, men inte tillståndsprövningen. Det framstår av utredningen som angeläget att kontroll och tillsyn kan ske med beaktande av lokala förhållanden. Enligt Havs- och vattenmyndighetens mening kan hänsyn till de lokala förhållandena även vara

viktig vid en tillståndsprövning. Enligt förordning ska tillståndsprövningen föregås av en riskbedömning. Riskbedömningens omfattning ska vara avhängig typen av introduktion eller flyttning samt risken för negativa ekologiska och genetiska effekter i introduktionsområdet. För att göra en mer omfattande riskbedömning krävs god kunskap om lokala förhållanden. Mot bakgrund av detta bedömer Havs- och vattenmyndigheten att såväl tillståndsprövning som kontroll och tillsyn bör ske med beaktande av lokala förhållanden. Delegation till länsstyrelsen är rimligen lämplig i de flesta fall.

Jordbruksverket för idag ett digitalt register, över vattenbruksanläggningarna enligt kraven i EU:s lagstiftning om djurhälsa. Däremot förs inget register enligt kraven i rådets förordning (EG) nr 708/2007, utan uppgifter om odlingstillstånden finns hos respektive länsstyrelse. Havs- och vattenmyndigheten kan konstatera att även om det inte finns en fullständig överensstämmelse mellan de krav som ställs behöver de uppgifterna som tillhandahålls i de båda registren komplettera varandra. Detta då uppgifterna behövs för att tillståndspröva introduktion och flyttning av vattenbruksorganismer samt för att spåra och kontrollera dessa.

Havs- och vattenmyndigheten vill uppmärksamma på att arbetet med att implementera rådets förordning (EG) nr 708/2007 kommer att bli omfattande. . Till exempel sker ingen tillståndsprövning vid flyttning av vattenlevande organismer mellan vattenbruksanläggningar enligt de krav som ställs i rådets förordning (EG) nr 708/2007.

Finansiering av förslagen

Havs- och vattenmyndigheten anser att delbetänkandets slutsatser i konsekvensutredningen avseende finansieringen av förslagen underskattar de kostnader som kommer att uppstå för myndigheten. Utredningens förslag kommer innebära nya arbetsuppgifter för Havs- och vattenmyndigheten. För att kunna realisera förslagen i betänkandet behöver myndigheten sannolikt rekrytera mer personal och därtill vidta anpassningar i verksamheten över längre tid än vad utredningen bedömt.

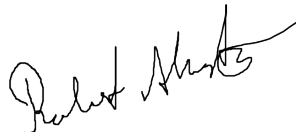
Såvitt framgår av delbetänkandet är utredningen medveten om de anpassningar som måste göras. Trots det anser utredningen att ett större ekonomiskt tillskott under ett års tid är tillräckligt. Ett sådant tillskott ska täcka behoven av ett stort antal och omfattande arbetsuppgifter. Bland dessa uppgifter kan nämnas att rekrytera personal, upprätta och hantera förteckning över slutna vattenbruksanläggningar, upprätta ett register över introduktioner och flyttningar samt tillgängliggöra detta för allmänheten, ta fram nationell vägledning och därefter utbildning avseende rådets förordning (EG) nr 708/2007, ta fram föreskrifter om miljöhänsyn i vattenbruket samt, inom ramen för den digitala kontaktpunkten, ta fram ytterligare två nationella vägledningar samt utbildning.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att utredningen har underskattat den tid och de resurser som krävs för de nya uppdrag och arbetsuppgifter som framgår av förslagen. Att ta fram föreskrifter om miljöhänsyn i vattenbruket bedöms vara tidskrävande och kan dessutom föranleda ett vägledningsbehov för vilket utredningen inte har beräknat kostnader. Allt sammantaget anser Havs- och vattenmyndigheten att centrala delar av betänkandets förslag riskerar att inte kunna realiseras, i varje fall inte inom den tidsram som angetts, om inte ytterligare resurser tillsätts.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av utredaren Robert Almstrand. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Johan Kling, enhetschefen Johan Stål, utredaren Sofia Brockmark och verksjuristen Martin Jansson medverkat.

Anna Ledin

Robert Almstrand

Kopia till:

li.fjr@regeringskansliet.se